

Naturverdier på Bleiker behandlingssenter, Asker kommune

Terje Blindheim og Stefan Olberg

Ekstrakt

BioFokus har kartlagt naturverdier etter naturtypemetoden på Bleiker behandlingssenter i Asker kommune. Til sammen 7 naturtypelokaliteter, alle med gamle trær i fokus, har blitt kartlagt. Tre lokaliteter har fått verdi som viktig (B verdi), mens fire lokaliteter er vurdert å være av lokal verdi (C verdi).

Nøkkelord

Akershus
Asker
Naturtyper
Store gamle trær
Park
Frukthage

Omslag

FORSIDEBILDER (T. BLINDHEIM)
Øvre : Marianøkleblom
Midtre: Styvingstrær av lind
Nedre: Frukthagen

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-041-4

Biofokus-rapport 2008-12

Tittel

Naturverdier på Bleiker behandlingssenter,
Asker kommune

Forfattere

Terje Blindheim og Stefan Olberg

Dato

28.05.2008

Antall sider

10 sider

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Jarmund/Vignæs AS arkitekter

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO
Telefon 2295 8598

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Innhold

1	INNLEDNING	4
2	RESULTATER	5
2.1	BESKRIVELSE AV OMRÅDET	5
2.2	REGISTRERTE NATURTYPELOKALITETER	7
2.2.1	<i>Bleiker I (450), Rik edelløvskog, lågurt-eikeskog - verdi B</i>	<i>8</i>
2.2.2	<i>Bleiker II (451), store gamle trær, verdi B.....</i>	<i>8</i>
2.2.3	<i>Bleiker III (452), store gamle trær, verdi C.....</i>	<i>9</i>
2.2.4	<i>Bleiker IV (453), store gamle trær, verdi C</i>	<i>9</i>
2.2.5	<i>Bleiker V (454), park, allè - verdi C</i>	<i>9</i>
2.2.6	<i>Bleiker VI (455), store gamle trær, verdi B.....</i>	<i>10</i>
2.2.7	<i>Bleiker VII (456), Parklandskap, park, verdi C.....</i>	<i>10</i>
3	DISKUSJON.....	10
4	LITTERATURLISTE	11

Denne rapporten gir på ingen måte en fullstendig oversikt over hva som finnes av arter innenfor det undersøkte området. Derimot skal den gi et godt innblikk i hvilke naturkvaliteter området innehar i form av naturtyper og disses verdi.

Da vi ikke har hatt tilgang på noen konkret bebyggelsesplan for området inneholder ikke denne rapporten noen vurdering av virkning og konsekvens av planlagte tiltak.

2 Resultater

2.1 Beskrivelse av området

Det undersøkte området er lokalisert rundt Bleiker Behandlingssenter i Asker, Bleikerfare 4 og 14, gnr.54/bnr.48, og dekker ca. 20 daa. Sentralt i området ligger to hovedbygninger som utgjør Bleikerfare 4. En stor gruslagt gårds plass og en asfaltert parkeringsplass ligger henholdsvis nord og øst for bygningene. Et mindre bygg ligger mellom hovedbygningene og parkeringsplassen, og et annet mindre bygg ligger nord for gårdsplassen. Nordøst i området ligger Bleikerfare 14, som består av ett bygg. Det undersøkte området omfatter også de første 50 m av Bleikerfare 14, i tillegg til en mindre grusvei som går gjennom den midtre delen av området og ut til bygningene. Hele området er omgitt av boliger og veier.

Mye av randsonene til undersøkelsesområdet består av en blanding av eldre edelløvtrær og et undersjikt av yngre skog og kratt. Vegetasjonen er i liten grad naturlig med stort innslag av arter som skvallerkål og diverse hagerømlinger. Området har nok fra gammel av vært åpne hagemarker med spredt tresetting av større trær hvor det har blitt beitet og slått. Opphør av landbruksdrift har ført til gjengroing og forandring av vegetasjonen. Deler av frukthagen er holdt intakt, men også deler av denne er grodd igjen med ung løvskog.

Figur 2. Hage med gamle frukttrær.

Figur 3. Grusvei til Bleikerfaret 14.

Biologiske verdier på Bleiker behandlingssenter

2.2.1 Bleiker I (450), Rik edelløvskog, lågurt-eikeskog - verdi B

Beskrivelse: Fra spissen av området i sørvest, langs brinken som strekker seg nordøstover til hovedbygningen, er det et område med rik edelløvskog dominert av eik (figur 4). Området er bevokst med forholdsvis gamle eiketrær og har et par almetrær, lønnetrær og en lind i tresjiktet. Krossved og alm vokser spredt i busksjiktet og det er gode forekomster av opprinnelige planter som hvitveis, blåveis, liljekonvall, skogfiol, markjordbær, marianøkleblom, tannrot, vårerteknapp og fingerstarr i feltsjiktet. Det er noe over 20 eiketrær i området og stammene varierer mellom 50 og 80 cm i diameter, bortsett fra treet nærmest hovedbygningen, som har en diameter på ca 100 cm. Trærne i eikehagen har god avstand til hverandre. Ingen av eiketrærne eller de andre løvtrærne har utviklet hulheter og det ble ikke observert noen rødlistede arter ved besøk av lokaliteten. Nærmest hovedbygningen i nordøst domineres bunnsjiktet av skvallerkål, og det er en fare for at denne kan spre seg videre sørover og utkonkurrere de stedegne artene i resten av eikehagen.

Figur 4. Bildet viser forholdsvis gamle eiketrær på rik mark sør på eiendommen (lok. 450). Foto: Terje Blindheim.

Hageplanten Krøll-lilje (*Lilium mertagon*), som var angrepet av liljebillen *Lilioceris lili*, vokste også på brinken. Området kan karakteriseres som en eikehage, men mangelen på sterkt beitetrykk i området gjør at vi anser lokaliteten for å være en lågurt-eikeskog. Vegetasjonstypen lågurt-eikeskog regnes som en noe truet (VU) naturtype i Norge (Fremstad og Moen 2001). Eksponert eikeskog med potensial for interessant insektfauna på sikt, samt forekomst av truet vegetasjonstype gir lokaliteten verdi som regionalt viktig (B-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det avgrensede området bør holdes åpent ved rydding og slått og gjerne også beite dersom det er mulig å få til. Eikene bør til en hver tid stå lysåpent. Det bør arbeides for å hindre spredning av fremmede arter inn i den naturlige vegetasjonen. Krøll-lilje bør forsøkes lukes vekk.

2.2.2 Bleiker II (451), store gamle trær, verdi B

En stor alm med diameter på ca 120 cm står i kanten av utredningsområdet i sørøst, rett sør for parkeringsplassen (Figur 5). Alm er oppført som nær truet (NT) på rødlisten (Kålås m. fl. 2006), og så grove trær bør tas vare på. Det er mye småtrær og busker rundt treet, noe som skygger og stenger ute det hagemarkspregede feltsjiktet som sannsynligvis var til stede for noen år tilbake. Etter hvert vil gjengroingen også påvirke almen negativt og det vil spesielt gå ut over de artene som lever på eller i almetreet og som er avhengig av at treet er fristilt. Dette treet blir vurdert å ha regional verdi (B-verdi).

Feltsjiktet rundt dette treet og på de følgende lokalitetene er forholdsvis likt, og det ble registrert blant annet følgende arter ved befaringen: Storkonvall, liljekonvall, vårkål, skvallerkål, brennesle, hundekjeks, løkurt, gullstjerne, løvetann, mongolspringfrø, småborre, kratthumbleblom, sva-leurt, firkantperikum og storklokke.

Skjøtsel og hensyn: Det bør ryddes ungsog under hele treets krone.

2.2.3 Bleiker III (452), store gamle trær, verdi C

En eik med diameter på ca 90 cm står helt nordøst i området omgitt av tett ungsog av lønn, alm og ask. Eika bærer tydelig preg av gjengroingen og ser ut til å være i ferd med å dø. Rundt treet bør det ryddes og åpnes opp for å kunne gjeninnføre kulturmarkspreget og for å øke treets levelengde og bevare treets verdi. Dette treet blir vurdert å ha lokal verdi (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det bør ryddes ungsog under hele treets krone.

Figur 5. Bildet viser den høyreiste alma som måler over 1.2 meter i diameter. Foto: Terie Blindheim.

2.2.4 Bleiker IV (453), store gamle trær, verdi C

En alm på ca 90 cm står i kanten av området i nord. Det ble ikke observert noen hulheter. Rundt treet bør det ryddes og åpnes opp for å kunne gjeninnføre kulturmarkspreget, og for å øke treets levelengde og bevare treets verdi. Dette treet blir vurdert å ha lokal verdi (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det bør ryddes ungsog under hele treets krone.

2.2.5 Bleiker V (454), park, allè - verdi C

Rett nord for hovedbygningen og helt i ytterkanten av det undersøkte området, står det fem styvede lindetrær. Disse står langs grusveien, på gressplen på sørsiden av huset i Bleikerhaugen 37 (Figur 6). Den sørligste linden tilhører den undersøkte eiendommen, mens de fire andre tilhører Bleikerhaugen 37. De fem lindetrærne har alle utviklet hulheter i varierende grad og har et godt potensial for å huse interessante trelevende insekter. Vi vurderer denne allèen til å være lokalt viktig (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Trærne som er styvet årlig frem til i dag bør fortsettes og styves på samme måte. Den østligste linden har ikke vært styvet de siste årene og vi vil anbefale at styvingspraksisen opprettholdes. Hvis ikke vil treets livslengde og viktighet for insekter, lav og mose reduseres. Det er også en reel fare for at treet blir for topptungt og vil kunne falle overende ved sterk vind om det ikke styves i nær fremtid. Ettersom det er noen år siden forrige gang treet ble beskåret, anbefales det at ikke alle toppgreinene kuttes samme år, men at noen først kuttes påfølgende år. Dette er for å unngå at treet skal ta skade og dø som følge av for stor påkjenning.

Figur 6. Bildet viser gamle styvingslinder. Flere av trærne hadde hulrom. Foto: Terje Blindheim.

2.2.6 Bleiker VI (455), store gamle trær, verdi B

En grov ask, som har en todelt stamme over en grov basis, står i kanten av området, nordvest for hovedbygningen. Asken har tidligere vært styvet, men det er mange år siden denne praksisen tok slutt. Stammene har hulheter og treet har et godt potensial for å huse trelevende insekter. Dette treet blir vurdert å ha regional verdi (B-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det bør ryddes ungskog under hele treets krone.

2.2.7 Bleiker VII (456), Parklandskap, park, verdi C

Vest for hovedbygningen er det et plenområde som er delvis beplantet med gamle frukttrær (Figur 2). Dette området hadde en større utstrekning for noen år siden, da det tilstøtende området i nord også har noen gamle frukttrær. Her har undervegetasjonen fått vokse fritt og trærne er nå nesten bortgjemt i krattskogen. Det er både eple, pære, plomme og kirsebær/morelltrær innenfor lokaliteten. Flere av frukttrærne har tydelige hulheter og en stær ble observert sittende i et tre med "stærhull". Noen sjeldne insektarter er tilknyttet slike gamle frukttrær, og trærne kan potensielt huse noen rødlistearter som for eksempel slåpetornstjertvinge - *Thecla betulae* og flere arter av trelevende biller som lever i tilknytning til soppangrep eller hulheter i eldre løvtrær. Mangel på funn av spesielle arter gir lokaliteten verdi som lokalt viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Den gjenvokste delen av hagen bør ryddes for kratt og gjenopptas som en del av hagen. Det er ikke noen fordel for verken trærne eller de artene som lever på og i dem om det gror helt igjen omkring trærne som følge av manglende skjøtsel.

3 Diskusjon

Det undersøkte området inneholder helt klart viktige biologiske kvaliteter i et landskap som for hvert år bli mer og mer fragmentert og som stadig er utsatt for hogst av gamle trær. Dersom man skal klare å ivareta biologisk mangfold også i tett bebygde områder krever det god planlegging ved etablering av nye bygg og infrastruktur. I tillegg til de syv avgrensede lokalitetene finnes en rekke andre trær som på sikt vil være viktige naturobjekter. Det er derfor viktig at så mye areal med trær og naturlig vegetasjon som mulig blir spart ved byggingen, herunder også anleggsfasen som er en sårbar fase i den type prosjekt som her er planlagt.

I tillegg til de registrerte naturtypelokalitetene bør det legges vinn på å bevare så mye som mulig av skogen mellom lokalitet 451 og 452. Her er det stedvis innslag av frodig vegetasjon med bl. a. mye storklokke, som på litt sikt kan bli verdifull.

Fjerning og bekjempning av parkslirekne og skvallerkål

Et område på ca 10x10 meter rett sør for hovedbygningen er dekket av parkslirekne. Denne arten spres bare vegetativt, dvs. lokalt med vekst i systemet av jordstengler. Den horisontale spredningen er målt til ca. 0,5 m per sesong. Arten kan danne store bestander i løpet av få år. Den regionale spredningen skjer ved at planter kastes ut fra hager og ved at løsrevne biter av jordstengler fraktes rundt ved massetransport og med grovere redskap og transportmidler (Fremstad og Elven 1997). Parkslirekne er vurdert som en høyrisiko-art på den norske svartelisten over fremmede arter i Norge (Gederaas m. fl. 2007).

Området med parkslirekne bør slås jevnlig, med påfølgende brenning av plantene på stedet. Dette må antagelig gjentas over flere sesonger. Fyllmasse fra dette området må ikke brukes andre steder, da dette lett fører til spredning av arten. Hvis mulig burde området med parkslirekne vært fylt igjen.

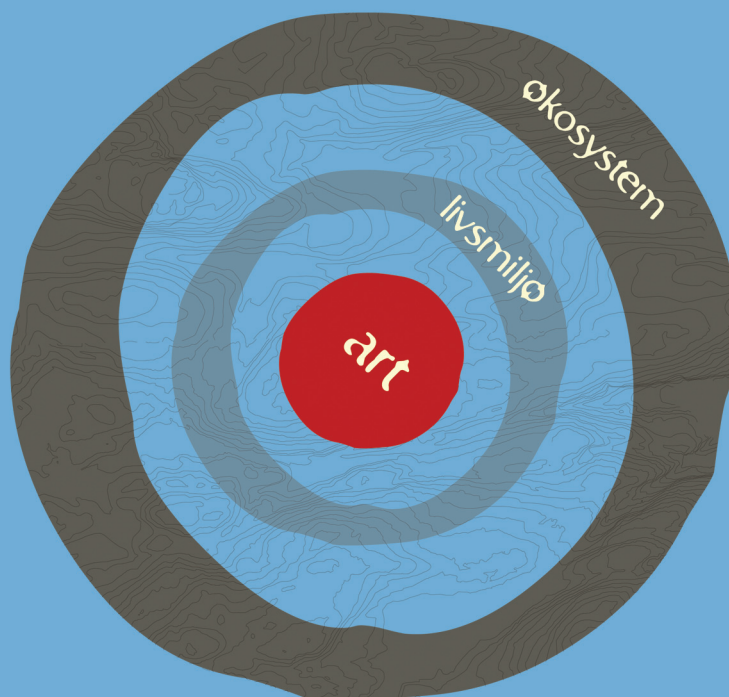
Gravearbeider og transport av masser er en av de største truslene mot spredning av fremmede arter og særlig karplanter. Utbygger bør være klar over denne problemstillingen i forbindelse med prosjektet og hindre utførsel og innførsel av uønskede arter.

Rødlistearter

Det ble kun observert 2 arter som står på rødlisten: Alm (*Ulmus glabra*) og stær (*Sturnus vulgaris*). Alm er ikke noe uvanlig treslag i sørligere deler av Norge, men arten er vurdert som nær truet (NT) på grunn av almesyken som har tatt livet av en stor andel av Europas almebestand. Stær er fortsatt en vanlig fugl i store deler av landet, men det har vært en betydelig nedgang i bestandene i hele Europa og også i Norge de siste 10-20 årene. Stæren er derfor også plassert som nær truet (NT) på rødlisten (Kålås m. fl. 2006).

4 Litteraturliste

- Direktoratet for naturforvaltning 2006. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utgave.
- Fremstad, E. og Elven, R. 1997. Fremmede planter i Norge. De store *Fallopia*-artene. – Blyttia 33: 3-14.
- Fremstad, E. og Moen, A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.
- Gederaas, L., Salvesen, I. og Viken, Å. (red.) 2007. Norsk svarteliste 2007 – Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. 2007 Norwegian Black List – Ecological Risk Analysis of Alien Species. Artsdatabanken, Norway.
- Kålås, J.A., Viken, Å. og Bakken, T. (red.) 2006. Norsk Rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norway.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelse utgir en digital rapportserie som heter BioFokus-rapport, <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>